

प्रेस विज्ञप्ति

जल तथा मौसम विज्ञान विभागले चैत्र १७, २०७५ मा नेपालको बारा र पर्सा जिल्लामा आएको विनाशकारी हावाहुरी “घुम्रपात” (Tornado) को प्राविधिक प्रतिवेदन तयार गरि उर्जा, जलस्रोत तथा सिचाई मन्त्रालयमा पेश गरेकोमा आज सो प्रतिवेदन माननीय मन्त्रीज्यू श्री वर्षमान पुन द्वारा सार्वजनिक गरिएको छ।

नेपालमा यसपूर्व घुम्रपात आएको कुनै अभिलेख नभएकोले बारा पर्सा घुम्रपात सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार गर्न यस विभागका महानिर्देशकज्यूको अध्यक्षतामा यस विभाग, NAST, SEN र ICIMOD का विज्ञ प्रतिनिधिहरू सहितको ८ सदस्यीय समिति गठन गरिएको थियो। उक्त समितिले टोर्नेडोको नेपाली नामाकरण “घुम्रपात” राष्ट्र उपयुक्त हुने निर्णय गरिएको थियो। स्थानीय तथा प्रत्यक्षदर्शीहरूसंगको अन्तरकृया/छलफल, फोटो तथा भिडियोहरू, UAV उडानवाट तथा भू-उपग्रह वाट लिइएका तस्वीरहरूको विश्लेषणका साथै भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) तथा तथ्याङ्कीय विश्लेषण सफ्टवेयरका आधारमा उक्त घुम्रपातको पहिचान गरिएको थियो। यस प्रतिवेदनमा मौसमी अध्ययन अन्तर्गत त्यस समयको सतही तथा माथिल्लो वायुमण्डलको मौसमी नक्साहरू, हिमावारि-८ भू-उपग्रहवाट लिइएको ईन्फ्रारेड तस्वीरहरू, चट्टाङ्ग संजालवाट प्राप्त तथ्यांक, मौसम अवलोकन केन्द्रमा रेकर्ड गरिएको वायुको चाप र हावाको गतिको अवस्थाका साथै रेडियोसोण्ड डाटामा आधारित विश्लेषणहरू समेत समावेश गरिएको छ।

घुम्रपात सम्बन्धी विवरण

यस प्रतिवेदनमा घुम्रपातको शक्ति आंकलन गर्ने पद्दति Enhanced Fujita scale अनुसार बारा-पर्सा घुम्रपातको हावाको अधिकतम गति १८० देखि २६५ कि.मि. प्रति घण्टा भएको EF3 समूह रहेको अनुमान गरिएको छ। विभिन्न भू-उपग्रह र UAV का तस्वीरहरू अध्ययन गर्दा सो घुम्रपात २०० देखि ७५० मिटर चौडा रही पर्साको सखुवा-पर्सीनीमा शुरु भई दक्षिण-पूर्वी दिशातर्फ प्रवाह भई बाराको बैरीयासम्म ४४ कि.मी. को दूरी तय गरेको देखिन्छ। सो घुम्रपातले पर्सामा भन्दा अघि चितवन राष्ट्रिय निकुन्जको वनक्षेत्रमा समेत क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ। यद्यपि त्यसको स्थलगत यकीन विवरण प्राप्त भएको छैन। तथापी भू-उपग्रहको तस्वीरहरूले निकुन्जभित्र यस घुम्रपातले जम्मा ९ कि.मि. को दूरी तय गरेको देखाएको छ। यस घुम्रपातले पर्साको जग्गनाथपुर देखि बाराको बैरिया सम्मको मानव बस्ती क्षेत्रमा तय गरेको दुरी र समयको अध्ययन गर्दा यो घुम्रपातले ३४ कि.मि. प्रति घण्टाको गतिले यात्रा गरेको आंकलन गरिएको छ।

क्षति न्यूनीकरणका लागि कार्यगत सुझावहरू

यस प्रतिवेदनमा घुम्रपात जस्ता अतिजन्य मौसमको कारणले हुने धनजनको क्षति न्यूनीकरण गर्न आवश्यक उपकरण र स्रोतहरू सहितको पूर्वसूचना प्रणालीको (Nowcasting System) यस विभागमा स्थापना गर्न र यस्ता अतिजन्य मौसम प्रणालीको थप अध्ययन/अनुसन्धान गर्न सुझाव दिएको छ।

यस प्रतिवेदनमा घुम्रपातको प्रारम्भिक अध्ययन मात्र गरिएको हुनाले र यो घुम्रपातको मौसमी अवस्थाको विभिन्न दृष्टिकोणवाट राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय घुम्रपात तथा अतिजन्य मौसम सम्बन्धी विज्ञहरूको सहकार्यमा विस्तृत अनुसन्धान गर्नुपर्ने सुझाव प्रस्तुत गरेको छ। साथै यस्ता मौसमी घटनाहरूबाट जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न यस विभाग लगायत सम्बन्धीत केन्द्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारी निकायहरू तथा स्थानीय जनसमुदायहरूले अपनाउनुपर्ने पूर्व तयारीको पद्धतिको विकास गरी लागु गर्न सुझाव दिइएकोछ।

अर्चना श्रेष्ठ

प्रवक्ता